

17.12.2018

Lékaři a zdravotní sestry jsou klíčovými aktéry v podchycení domácího násilí a mohou tak pomoci až 162 tisícům obětí domácího násilí ročně

V projektu podpořeném Ministerstvem zdravotnictví se proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí aktuálně zaměřuje na oblast zdravotnictví a na lékaře a zdravotní sestry, jako na tzv. odborníky prvního kontaktu, tedy ty, kteří jsou často prvními, kdo mohou odhalit, že pacientka je obětí domácího (či sexuálního) násilí. V rámci tohoto projektu proFem realizoval pilotní sběr dat, ve kterém zkoumal možnosti zachycení těchto případů a ověřoval, zda lze standardizovanou procedurou zachycovat případy domácího násilí a sbírat data ve zdravotnictví. Jeden z výstupů výzkumu ukazuje, že lékaři a další zdravotnický personál často nemá příliš informací o domácím násilí a nevědí, jak s oběťmi domácího násilí dále pracovat.

„Téměř každá třetí žena v České republice ve svém životě zažila domácí násilí. Každý rok musí v jeho důsledku vyhledat ošetření přibližně 162 000 žen v některém ze zdravotnických zařízení. A právě zdravotnická zařízení jsou prvními místy, kam se ženy obrací, vyhledávají zde lékařské ošetření a pomoc,“ uvádí Jitka Poláková, ředitelka proFem. Jedná se tedy právě o zdravotnická zařízení, kde lze případy domácího násilí odchytnout v jejich relativně rané fázi a přispět tak ke snížení dopadů jejich případných eskalací.

Projekt, který realizovala organizace proFem ve spolupráci s výzkumnou agenturou Mindbridge Consulting za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví, zkoumal možnosti zachycení těchto případů. Jeho cílem bylo ověřit, zda lze **standardizovanou procedurou zachycovat případy domácího násilí** a sbírat data ve zdravotnictví.

S využitím jednoduchého dotazníku, sestaveného ze čtyř otázek, cíleného na všechny pacienty v nemocnicích byly identifikovány případy domácího a partnerského násilí. Pro spolupráci bylo osloveno více než 130 nemocničních zařízení, v 15 z nich probíhala intenzivní jednání o spolupráci. Výzkum zde narážel na zásadní bariéry nízké míry zájmu ze strany nemocničních zařízení; a to jak ze strany vedení, jež nedisponovalo dostatečnými časovými či personálními kapacitami, tak ze strany zdravotnického personálu, který v některých případech nevnímal téma jako potřebné (argumentoval tím, že se již na podobné otázky lékař ptá případně, že se s žádnými podobnými případy nesešel).

Průchodnost a míru akceptace podobného dotazování v praxi bylo možné ověřit díky spolupráci s Nemocnicí Rudolfa a Stefanie Benešov, Nemocnicí Litoměřice, Fakultní nemocnicí v Motole. Zde probíhalo dotazování na 8 odděleních, celkem 22 pracovníky, průměrně po dobu 54 dní. Odpovědi byly získány od 615 pacientů, přičemž mezi nimi bylo identifikováno **39 obětí domácího násilí**.

Průchodnost ze strany pacientů

I přes počáteční podiv pacientů pilotní projekt přinesl potvrzení, že pacienti **v naprosté většině** nereagovali odmítavě, **zachovali si důvěru ve zdravotníky** a pokud byli překvapeni jejich zájmem, pak šlo o překvapení příjemné (až na jednotlivé výjimky – spojené významně často s velmi dlouhou dobou čekání na ošetření), někdy pobavení (v dobrém). I v případech, kdy pacienti přiznali, že vyhledali ošetření v důsledku domácího násilí, jim položené otázky nevadily a odpovídali na ně pravdivě. Potvrdili tak, že v prostředí zdravotnického zařízení je pro ně přirozené mluvit i o intimních detailech jejich života.

Průchodnost ze strany zdravotníků

Počáteční ostych a novost situace, která vedla v některých případech k „mírné nervozitě“ při prvním kladení otázek, velmi záhy mizela, a to již po několika takto screenovaných pacientech. Dotazy se staly přirozenými. U 90% dotázaných došlo ke snížení stresovosti při dotazování nebo ke zvýšení jeho přirozenosti v průběhu času.

Význam, který zdravotníci vidí v podobném dotazování, dokládá fakt, že 90% ze zdravotníků, kteří se výzkumu zúčastnili, vyjádřilo svůj souhlas se zavedením plošného standardizovaného systému dotazování všech pacientů ve všech nemocničních zařízeních.

Průchodnost systému

Pilotní projekt identifikoval místa, která jsou v systému riziková z hlediska funkčnosti. Na některých pracovištích byl překážkou nedostatek času. To byl jeden z nejčastěji zmiňovaných problémů. Přesto, že samotné položení otázky i následný záznam byl zkompletován během několika desítek sekund, byl v situacích „přetlaku“ pacientů v čekárně, subjektivně čas potřebný k procesování vnímán jako významně delší. Zároveň docházelo ke kompetenčnímu tření mezi lékařskými a nelékařskými pracovníky, resp. mezi lékaři a zdravotními sestrami. Otázky byly pokládány sestrami, přestože jsou součástí diagnostiky, která je součástí kompetencí lékařů.

Výše uvedené překážky jsou zářmovány skutečností, že v současné době jde o dobrovolnou aktivitu. Pokud zdravotníci informaci zjišťují, jde o akt, který není honorován pojišťovnou, přičemž v součtu na vytížených pracovištích může jít až o několik desítek minut za celý den, pokud se aplikuje na všechny pacienty.

Co po přiznání?

Všichni pracovníci, zapojení v projektu, se vedle zájmu na testování systému, administrativní průchodnosti a akceptovatelnosti ze strany pacientů především chtěli dozvědět, jak v případech, kdy budou oběti identifikovány dále postupovat; jaké sociální služby jsou v regionu pro oběti k dispozici, jakým způsobem k nim přistupovat a jaké jednání očekávat. Díky projektu tak došlo k proškolení pracovníků i k nastavení spolupráce mezi místně příslušnými sociálními službami, intervenčními centry, a zapojenými nemocnicemi (v Benešově a v Litoměřicích).

Poděkování patří vedení a pracovníkům spolupracujících nemocnic. V projektu nezištnou pomoc a spolupráci poskytly ve městech:

Benešov, **Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov**

Litoměřice, **Nemocnice Litoměřice**

Praha, **Fakultní Nemocnice v Motole**

Kontakt:

Jitka Poláková, ředitelka

proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.

Tel.: 774 433 005,

E-mail: jitka.polakova@profem.cz

Web: www.profem.cz